

Monika HOMOLOVÁ
Beáta POŠTEKOVÁ (Eds.)

PREMENY POZNANIA

MOST MEDZI VEDAMI I.

Monika HOMOLOVÁ
Beáta POŠTEKOVÁ (Eds.)

**PREMENY POZNANIA
MOST MEDZI VEDAMI I.**

Ružomberok 2025

© PaedDr. Monika HOMOLOVÁ, PhD.

© PaedDr. Beáta POŠTEKOVÁ, PhD.

© VERBUM – vydavateľstvo KU

Všetky práva vyhradené. Toto dielo ani žiadnu jeho časť v tlačenej alebo elektronickej podobe nemožno reprodukovať, ukladať do informačných systémov alebo inak rozširovať bez súhlasu majiteľov práv.

Recenzenti

doc. PaedDr. Ján GALLO, PhD.,
Filozofická fakulta UKF v Nitre

doc. PhDr. Mgr. Ladislav ZAPLETAL, CSc., MBA,
Vysoká škola DTI Dubnica nad Váhom

Sadzba

PaedDr. Monika HOMOLOVÁ, PhD.

PaedDr. Beáta POŠTEKOVÁ, PhD.

Obálka

PaedDr. Beáta POŠTEKOVÁ, PhD.

Rok vydania: 2025

Forma publikácie: online

Za jazykovú úpravu, odbornú úroveň a pôvodnosť zodpovedajú autori

VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku
Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok

ISBN 978-80-561-1192-5

Obsah

Úvodné slovo autorov.....	7
PREMENY POZNANIA V PEDAGOGICKÝCH VEDÁCH A ŠPECIÁLNEJ PEDAGOGIKE	10
REFLEXIA ŠTUDENTOV UČITEĽSTVA NA SÚČASNÉ PROBLÉMY SLOVENSKEHO ŠKOLSTVA	
Mária BELEŠOVÁ, SK – Katarína SOMOGYIOVÁ, SK.....	11
PREMENY PEDAGOGICKÉHO MYSLENIA: OD FILOZOFICKÝCH ZÁKLADOV K SÚČASNÝM VÝZVAM	
Katarína BRISUDOVÁ, SK.....	23
VÝZNAM VZDELÁVANIA O PRVEJ POMOCI NA PRIMÁRNOM STUPNI VZDELÁVANIA: KPR A AED V ŠKOLÁCH	
Zuzana FEČIKOVÁ, SK.....	36
INTERDISCIPLINARITA SÚČASNEJ VEDY A PREMENY CUDZOJAZYČNÉHO VZDELÁVANIA DETÍ	
Dana HANESOVÁ, SK.....	46
NÁČRT SPOLOČENSKO-PEDAGOGICKÝCH AKTIVÍT ALFRÉDA GROSZA	
Miroslav GEJDOŠ, SK – Barbora JEZERČÁKOVÁ, SK – Dominika PAŽÍTKOVÁ, SK.....	61
SPIŠSKÝ POLYHISTOR A PEDAGÓG ALFRÉD GROSZ	
Miroslav GEJDOŠ, SK – Barbora JEZERČÁKOVÁ, SK – Dominika PAŽÍTKOVÁ, SK.....	70
TRENDY KREOVANIA INŠTITUCIONÁLNEHO EDUKAČNÉHO PROSTREDIA	
Jana HANULIAKOVÁ, SK – Dáša PORUBČANOVÁ, SK.....	79
PRÍSTUPY ŠPECIÁLNYCH PEDAGÓGOV K REALIZÁCI ŠPORTOVÝCH HIER VZHLADOM NA ICH VEK A POHLAVIE	
Monika HOMOLOVÁ, SK.....	90
POHYBOVÁ AKTIVITA A MOTORICKÉ PROBLÉMY DETÍ PREDŠKOLSKÉHO VEKU	
Monika HOMOLOVÁ, SK.....	104
THE IMPORTANCE OF PRINTED TEACHING MATERIALS IN THE DIGITAL AGE	
Natália HRKOTÁČOVÁ, EN.....	113

**KATOLÍCKA ŠKOLA AKO PROSTREDIE EVANJELIZÁCIE
A KATECHIZÁCIE**

Mária HROBKOVÁ, SK 126

**LINGVISTICKÝ VÝKLAD OBCHODNEJ TERMINOLÓGIE
EKONOMICKÝCH DOKUMENTOV**

Olena HUNDARENKO, UA – Ivana RYBNÍKÁROVÁ, SK 138

ŠKOLSKÁ ZÁHRADA – SPOJENIE TEÓRIE S PRAXOU

Tunde JURÍKOVÁ, SK 149

**KOOPERATÍVNE VYUČOVANIE V E-LEARNINGU AKO NÁSTROJ
ZVYŠOVANIA EFEKTÍVNOTI EDUKAČNÉHO PROCESU:
TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ**

Natália KUBAŠOVÁ, SK 158

**VÝZVY SPOJENÉ S VYUČOVANÍM ESP SLOVNEJ ZÁSOPY
V UNIVERZITNOM PROSTREDÍ POMOCOU JAZYKOVÉHO
KORPUSU**

Marta LACKOVÁ, SK 169

**ODBORNÉ KOMPETENCIE PRE EFEKTÍVNE PÔSOBENIE
VO VYUČOVACOM PROCESÉ SÚČASNEJ ŠKOLY**

Eva LELÁKOVÁ, SK 178

**AN EXAMPLE OF RESPONSIBLE USAGE OF ARTIFICIAL
INTELLIGENCE TOOLS**

Jana LOPUŠANOVÁ, SK 189

**ZWISCHEN ANSPRUCH UND WIRKLICHKEIT: CURRICULARE
MAßNAHMEN ZUR SPRACHFÖRDERUNG IN DER DAF-
LEHRERAUSBILDUNG**

Attila MÉSZÁROS, SK – Cyntia SZEGIOVÁ, SK –
Timea MÉSZÁROS, SK 201

**REFLEXIA ETICKÝCH PRAVIDIEL INKLUZÍVNEHO UČITEĽA
VO VYBRANÝCH ŠKOLSKÝCH DOKUMENTOCH**

Miroslav OSIFČIN, SK – István SZŐKÖL, SK 213

**ZÁŽITKOVÉ VZDELÁVANIE V MÚZEJNOM PROSTREDÍ:
INTERAKTÍVNE VZDELÁVACIE PROGRAMY AKO NÁSTROJ
ROZVOJA ČITATEĽSKEJ GRAMOTNOSTI A REGIONÁLNEJ
HISTORICKEJ IDENTITY**

Kamila PÍŠOVÁ, SK 225

PREMENY VZDELÁVACIEHO SYSTÉMU V KONTEXTE TRHU PRÁCE: VÝZVY A PRÍLEŽITOSTI PRE SLOVENSKÚ REPUBLIKU	
Miroslav REITER, SK.....	236
PREVALENCIA RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA U ŽIAKOV STREDNÝCH ŠKÔL S VÝVINOVÝMI PORUCHAMI UČENIA	
Barbora SENDER, SK – Dorota ĎURIANOVÁ, SK.....	249
NADVÄZNOŠŤ PROCESUÁLNEJ STRÁNKY VZDELÁVANIA POČAS PRECHODU DIEŤAŤA Z MATERSKEJ ŠKOLY DO ZÁKLADNEJ ŠKOLY V KONTEXTE AKTUÁLNYCH REFORMNÝCH ZMIEN	
Radka TELEKOVÁ, SK.....	261
MIESTNY REGIÓN A REGIONÁLNE POVEDOMIE ŽIAKOV - VÝCHODISKÁ PRE GEOGRAFICKÉ VZDELÁVANIE	
Ivana TOMČÍKOVÁ, SK.....	272
SOCIÁLNI PEDAGÓGOVIA VO VZDELÁVACOM SYSTÉME NA ISLANDE	
Martina VYPLELOVÁ, SK, IS.....	283
PREMENY POZNANIA V HUMANITNÝCH VEDÁCH.....	293
ADAPTÁCIA V EDUKÁCI	
Ján GALLIK, SK – Zuzana VARGOVÁ, SK – Monika ADAMICKÁ, SK.....	294
DISKURZÍVNE STRATÉGIE NARÁBANIA S TABUIZOVANOU LEXIKOU V POLITIKE A UMENÍ AKO SÚČASŤ MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI	
Marián GRUPAČ, SK.....	306
JEAN BAUDRILLARD A JEHO POJETÍ REALITY	
Jan KARELA, CZ.....	321
SKRACOVANIE SLOV V AUSTRÁLSKEJ ANGLIČTINE	
Ingrid KÁLAZIOVÁ, SK.....	330
VPLYV JAZYKOV PÔVODNÝCH OBYVATEĽOV NA AUSTRÁLSKU ANGLIČTINU	
Ingrid KÁLAZIOVÁ, SK.....	339
IMPLEMENTÁCIA UMELEJ INTELIGENCIE V ŠKOLSTVE NA SLOVENSKU: SÚČASNÝ STAV, HROZBY A ETICKÉ IMPLIKÁCIE	
Beáta POŠTEKOVÁ, SK.....	347

UČITEĽ L. WITTGENSTEIN360	
Tomáš PRIEHRADNÝ, SK	360
ZDRAVOTNÍCKY KOMUNIKAČNÝ REGISTER V KNIHÁCH LEKÁRKY ZUZANY MOJZEŠOVEJ	
Martina ŠOLTÉSOVÁ, SK	370
FORMÁLNE ASPEKTY LITERÁRNOKRITICKEJ RECENZIE	
Lukáš ŠVAJLENIN, SK	383
PPROMĚNY VNÍMÁNÍ ČASOPROSTOROVÝCH STRUKTUR VE SPOLEČENSKÝCH VĚDÁCH	
Jaroslav VENCÁLEK, ČR	392
PREMENY POZNANIA V MATEMATIKE A INFORMATIKE.....	403
ÚŽASNÁ CESTA K MATEMATICKÉMU POZNÁVANIU, INOVATÍVNY PRÍSTUP	
Beatrix BAČOVÁ, SK – Mária KÚDELČÍKOVÁ, SK	404
MAPOVÁNÍ POZNÁNÍ: VYUŽITÍ MYŠLENKOVÝCH MAP K EVALUACI ZNALOSTÍ ZÍSKANÝCH V LABORATORNÍM CVIČENÍ	
Markéta DOBEČKOVÁ, CZ	414
OTVORENÁ VZDELÁVACIA INFRAŠTRUKTÚRA A TVORBA OTVORENÝCH VZDELÁVACÍCH ZDROJOV POMOCOU H5P	
Vladimír FILIP, SK	427
TRANSPARENTNOSŤ DIGITÁLNYCH OBSAHOV V ÉRE UMELEJ INTELIGENCIE: VYUŽITIE ŠTANDARDU C2PA A NÁSTROJOV NA DETEKCIU SYNTETICKÝCH MÉDIÍ	
Vladimír FILIP, SK – Matúš KUBALA, SK	444
PREMENY POZNANIA V UMELECKÝCH VEDÁCH A VEDÁCH O UMENÍ.....	457
PODNETY PRE KREATÍVNU INTERPRETÁCIU UMELECKÉHO DIEĽA	
Zuzana SLÁVIKOVÁ, SK	458

INTERDISCIPLINARITA SÚČASNEJ VEDY A PREMENY CUDZOJAZYČNÉHO VZDELÁVANIA DETÍ

Dana HANESOVÁ, SK

ABSTRAKT

Výchova a vzdelávanie prechádzajú v 21. storočí zásadnými premenami pod vplyvom stále intenzívnejšieho interdisciplinárneho vedeckého výskumu. Obzvlášť jazykové vzdelávanie detí reflektuje nové vedecké poznatky z lingvistiky, neurodidaktiky, psychodidaktiky, muzikológie aj kulturológie, v dôsledku čoho sú tradičné didaktické prístupy nahrádzané holistickými či inkluzívnymi edukačnými prístupmi orientovanými na každé dieťa vo vzdelávacom procese. Cieľom príspevku je poukázať na vybrané didaktické podnety premien v jazykovom vzdelávaní vo svetle meniaceho sa, interdisciplinárne orientovaného vedného poznávania. Zároveň chceme ukázať, ako integrácia neurodidaktických princípov, muzikálnych stratégií a interdisciplinárneho myslenia ovplyvňuje pedagogickú prax, najmä snahu o inkluzívny prístup ku všetkým žiakom v rámci primárneho vzdelávania. Autorka prostredníctvom syntézy výstupov zo zmiešaného kvantitatívno-kvalitatívneho výskumu zistila súčasný stav uplatňovania interkultúrne a muzikologicky orientovaných didaktických aktivít, najmä že autori učebníc jazyka, ako aj učitelia ich vnímajú ako reálne uskutočniteľné podnety, napomáhajúce implementácii efektívnejšieho prístupu k jazykovému vzdelávaniu mladších žiakov.

Kľúčové slová: interdisciplinarita, jazykové vzdelávanie, hudobné aktivity, rytmus

INTERDISCIPLINARITY OF CONTEMPORARY SCIENCE AND CHANGES IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

ABSTRACT

Education and upbringing in the 21st century are undergoing fundamental transformations under the influence of increasingly intensive interdisciplinary scientific research. Language education for children, in particular, reflects emerging scientific insights from linguistics, neurodidactics, psychodidactics, musicology, and cultural studies. As a result, traditional didactic approaches are being replaced by holistic, inclusive educational methods that focus on each learner within the educational process. The aim of this paper is to highlight some didactic stimuli arising from these transformations in language education, viewed through the lens of an evolving, interdisciplinary scientific paradigm. Furthermore, it seeks to demonstrate how the integration of neurodidactic principles, musical strategies, and interdisciplinary thinking influences pedagogical practice—especially efforts toward inclusive education in the context of primary schooling. Through a synthesis of findings from mixed-method research—employing three methodologies: questionnaires, interviews, and content analysis of textbooks—the author examined the current state of implementation of interculturally and musicologically oriented didactic activities. The results indicate that the authors of language textbooks as well as teachers perceive them as realistic and feasible stimuli, helping to implement a more effective approach to language education for younger pupils.

Key words: interdisciplinarity, language education, music activities, rhythm

ÚVOD

Jazykové vzdelávanie je jednou z najdynamickejších sa meniacich zložiek súčasného školstva. Premeny sa neodohrávajú len na úrovni inovácií učebných osnov či technologickej podpory výučby jazykov, ale predovšetkým na základe skúmania samotnej podstaty toho, ako sa dieťa jazyk učí, aké faktory ovplyvňujú úspešnosť osvojovania si jazyka a ako možno učiť cudzí jazyk zmysluplne a inkluzívne (Hanesová et al., 2024). Tieto otázky dnes riešia nielen lingvisti, pedagógovia či odboroví didaktici, ale aj neurovedci, sociológovia, psychológovia, kulturológovia či na umenie zameraní odborníci. Interdisciplinárny prístup k poznávaniu zákonitostí efektívnej výučby jazykov sa ukazuje ako kľúčový pre pochopenie komplexnosti jazykového učenia.

1 VÝCHODISKÁ

Na prelome 20. a 21. storočia dochádza k zásadným zmenám v poňatí vedy a v spôsobe vytvárania poznatkov. Podľa Gibbonsa et al. (1994) a Darbellaya (2015) sa veda i profesie menia smerom k hybridným a účelovým systémom poznania, kde je dôležitá schopnosť prepájať teóriu s praxou, vedu s každodennou skúsenosťou a výskumnými zisteniami rôznych vedných disciplín. Veda má o. i. interdisciplinárny a heterogénny charakter, je mostom medzi teóriou a praxou. Základný a aplikovaný výskum sa prelínajú a tvoria tzv. hybridnú vedu, ktorá produkuje poznanie s dokázateľnou mierou aplikovateľnosti. Pre súčasný výskum je typická organizačná diverzita, rozmanitosť výskumných stratégií a prostredí.

V druhej dekáde 21. storočia Svetové ekonomické fórum jasne artikulovalo nové požiadavky na budúcnosť profesií (WEF, 2018), zdôrazňujúc interdisciplinárnu pripravenosť zamestnancov disponujúcich zásadným podielom tzv. transverzálnych spôsobilostí, ktoré sú nosným základom väčšiny súčasných a budúcich profesií.

Interdisciplinárny prístup k vedeckému poznávaniu zahŕňa kolaboratívny a integratívny prístup disciplín k určitému objektu výskumu. Spočiatku bol charakterizovaný ako spájanie odlišných komponentov dvoch alebo viacerých disciplín (Nisani, 1997). V súčasnosti je definovaný ako taká spolupráca vedných disciplín, ktoré navzájom dynamicky interagujú, aby umožnili komplexnosť skúmania určitého objektu (Darbellay, 2015). Ide o interakciu medzi rôznymi množinami poznatkov alebo výskumnej praxe, rôznorodosť spôsobov premostenia a konfrontácie prevládajúcich disciplinárnych prístupov, zahrňujúcu všetky aktivity, ktoré priradujú, používajú, kombinujú, syntetizujú, integrujú alebo prekračujú prvky dvoch alebo viacerých disciplín (Huutoniemi et al., 2010). Môže ísť o transfer/ preberanie konceptov z inej vednej oblasti, alebo prelínanie sa mechanizmov medzi disciplínami na empirickej, metodologickej, teoretickej úrovni - od integrácie dát a metód až po nové pole vedomostí či novú paradigmu prístupu.

Cieľom interdisciplinárneho úsilia je prekonať koncepčné a metodologické hranice medzi oblasťami výskumu pre získanie nového poznania. Preto okrem aspektu interakcie je zdôrazňovaný aj aspekt produkcie – vytváranie poznania a výskumu, ktorý prekračuje disciplinárne hranice, rieši problémy prepojením niekoľkých uhlov pohľadu, odmietajúc ich riešenie jednou disciplínou (Hick, et al., 2010, Bridle et al., 2013, Darbellay, 2015). Dochádza k tvorbe nového poľa výskumu, ktoré nemožno priradiť k žiadnej konkrétnej vednej disciplíne.

Interdisciplinarita je viac než len súbeh viacerých pohľadov na jeden objekt. Predstavuje dynamickú interakciu rôznych disciplín, ktorá umožňuje komplexné skúmanie javu – napríklad procesu učenia sa jazyka. Ak do tvorby poznania vstupujú nielen vedci, ale aj aktéri z praxe – učitelia, žiaci, rodičia, komunita, hovoríme o transdisciplinarite.

V jazykovom vzdelávaní sa interdisciplinarita prejavuje v prepájaní lingvistiky, pedagogiky, vývinovej psychológie, neurovied, umení, kulturológie atď. Učiteľ už nielen informuje o gramatických pravidlách, ale aj facilituje učenia tým, že vytvára multisenzorické, emocionálne bezpečné a kognitívne stimulujúce prostredie.

Napriek rôznorodosti aktivít sú interdisciplinárne výučbové stratégie spoločnou črtou výstupov rôznych odborníkov (Bridle et al., s. 23), ktorých súčasťou je otvorená komunikácia, zvedavosť, porozumenie vzájomným perspektívam a prínosu každého odboru k spoločnému úsiliu tzv. *appreciative inquiry* (Graybill, 2006; Carr et al. 2018).

K súčasným inováciám v jazykovom vzdelávaní na primárnom stupni, a to či už vo výučbe materinského jazyka, cudzieho jazyka alebo slovenčiny ako druhého jazyka pre deti cudzincov, prispieva nielen jazykoveda, psychodidaktika, pedagogika, ako aj neurodidaktika. Zistenia neurovied predstavujú neprehliadnuteľný zdroj podnetov pre výučbu cudzieho jazyka, ktoré si nemôže dovoliť ignorovať žiadna škola, učiteľ, rodič. Neurovedy stoja síce ešte pred mnohými výzvami, ale už poskytujú parciálne zistenia umožňujúce detailnejší pohľad na procesy prebiehajúce v mozgu pri vykonávaní jednotlivých komunikačných činností počas učenia sa jazykov. Neurodidaktici prichádzajú s podnetmi, ako výskumy mozgu aplikovať do bežnej výučby jazykov, a to aj vzhľadom na výzvy súčasnej kurikulárnej a inkluzívnej reformy v slovenskom školskom systéme. Poukazujú na to, že efektívnosť učenia materinského aj ďalšieho jazyka je hlboko späté s biologickými procesmi mozgu. Jazyk sa deti neučia drilovaním, ale prostredníctvom opakovania vzorcov, významov a pravidelností. Na Slovensku sa neurovedným dátam dôležitým pre výučbu cudzích jazykov venuje najmä Lojová (napr. 2022).

Z interdisciplinárneho hľadiska sa potvrdzuje význam vytvárania pozitívnej atmosféry a emocionálnej angažovanosti, znižujúcej afektívny filter a zvyšujúcej ochotu experimentovať s jazykom. Výskum potvrdzuje dôležitú úlohu pozitívnych emócií v učení sa detí (Kráľová et al., 2022). Nové, osobne relevantné informácie sú pre žiaka zaujímavé, prinášajú emocionálne vzrušenie, umožňujú rýchlejšie zapamätávanie si než neutrálne informácie. „Pozitívne postoje, sebaúcta a emocionálna

angažovanosť posilňujú hlbšie spracovanie jazyka“ (s. 1). Učítelia by teda mali „používať neohrozujúce techniky, vrátane podpory a presadzovania skupinovej solidarity a vytvárania emocionálne bezpečného prostredia v triede, ktoré podporuje jazykové experimentovanie“ (s. 2). Emócie, motivácia, pohyb a multisenzorické podnety tu zohrávajú rozhodujúcu úlohu.

Rozvoj jazykových schopností u mladších žiakov možno efektívne podporiť len prostredníctvom metód, ktoré zodpovedajú ich vekovo špecifickým kognitívnym a emocionálnym procesom učenia. Deti v tomto veku si osvojujú jazyk inak ako dospelí, učia sa prostredníctvom priamej skúsenosti, zmyslového vnímania a interaktívneho kontextu. Pochopenie si konštruujú najmä prostredníctvom činnosti a objavovania. Na vývoj reči má rozhodujúci vplyv prostredie dieťaťa, pričom rytmické a pohybové aktivity zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore používania jazyka (Pino et al., 2023). Jazykové učenie je najefektívnejšie vtedy, keď žiaci dostávajú bohatý a zmysluplný vstup, ktorý je zároveň v súlade s ich vývinovým štádiom. Učiteľ má za úlohu dbať nielen na kognitívne, ale aj afektívne zapojenie žiaka. Podnety vyvolávajúce radosť, nadšenie či smiech podporujú pozitívne emocionálne reakcie a tým aj učenie jazyka. Kognitívne výzvy primerane stimulujú myseľ, posilňujú rozvoj myslenia. Úspešné učenie jazyka si vyžaduje, aby žiaci zároveň mysleli aj cítili (Risager, 2007).

Jazykové vzdelávanie neexistuje vo vákuu, ale v istom kultúrnom kontexte. Preto v jazykovom vzdelávaní treba využívať kultúrne relevantné materiály a aktivity vo vzťahu k žiakom v danej vzdelávanej skupine. Yiakoumetti (2022) odporúča tzv. *heritage-language education* v jazykovo diverzifikovanom školskom prostredí, ktoré umožňuje vo výučbe autonómne využívať materinský jazyk žiakov ako nástroj učenia sa (integratívny a interkultúrny prístup). Využitie rôznych rytmicko-hudobno-pohybových žánrov v jazykovom vzdelávaní ponúka množstvo námetov na rozvíjanie interkultúrneho povedomia žiakov na hodinách jazyka. Pri tvorbe materiálov je dôležité vychádzať z osobných skúseností a vedomostí žiakov v ich materinskom jazyku a začleniť kultúrne relevantné materiály do ďalšej výučby.

Práca so žiakmi z rôznych jazykových prostredí v školách v SR si teda vyžaduje od učiteľov osvojiť si schopnosť pracovať s ich jazykovou a kultúrnou rozmanitosťou v prospech žiakov (Vančíková, 2024). Jednou z ciest osvojovania si interkultúrneho povedomia detí v rámci jazykového vzdelávania je využívanie autentických materiálov, ktoré „rozvíjajú

kritické myslenie žiakov, pretože ich vystavujú rôznym novým perspektívam a kultúrnym kontextom, a tým ich povzbudzujú k prehodnocovaniu svojich ... stereotypov“ (Straková et al., 2023, s. 70). Neurodidaktika ako aplikovaná veda o učení sa v súlade s fungovaním mozgu odporúča integrovať do výučby hudobno-pohybové aktivity, humor, dramatizáciu, reálne komunikačné situácie a tvorivé projekty. Využitie piesní, hier, vizuálnych podnetov a vlastných produktov žiakov vedie k hlbšiemu spracovaniu jazyka a podpore dlhodobej pamäte, keďže využívajú prirodzené mechanizmy mozgu pri osvojovaní si jazyka. Tieto prvky zvyšujú zapojenie a motiváciu žiakov, zlepšujú pamäť, výslovnosť, prispievajú k emocionálnemu a sociálnemu učeniu prostredníctvom synchronizovanej mozgovej aktivácie a podnecovania neuroplasticity mozgu. Hudba aktivuje viaceré mozgové oblasti spojené s pamäťou, emóciami a spracovaním jazyka (Lojová, 2005). Jej repetitívny a rytmický charakter posilňuje zapamätanie a fonologické uvedomovanie (Howard, 2023). Piesne uľahčujú osvojovanie slovnej zásoby (UNESCO, 2009), výslovnosti (Florian & Black-Hawkins, 2011) a syntaxe (Bryant et al., 1990) tým, že jazyk zakotvujú v zapamätateľných melodických kontextoch. Aj Beaumontová (2022) potvrdzuje úlohu rytmu a pohybu detí v osvojovaní si ďalšieho jazyka. Využívaním dramatických aktivít, ktoré kombinujú poéziu, pohyb a hranie rolí, boli deti v jej výskume schopné prekonať jazykové bariéry a zmysluplne sa zapojiť do učiva. Tento interaktívny a multimodálny prístup podporuje žiakov, ktorí by boli v podmienkach konvenčných metód výučby marginalizovaní. Okrem toho integrácia poézie a drámy vytvára kultúrne bohaté a emocionálne bezpečné prostredie, v ktorom sa žiaci môžu odvážať riskovať a tvorivo sa vyjadrovať, čím sa podporuje sociálne začlenenie detí z jazykových menšín. Takto využitie rytmu, rýmovania, pohybu a ďalších multisenzorických a interaktívnych metód v rozvoji komunikačnej gramotnosti podporuje inkluzívne prostredie osvojovania si jazyka. Krashenova teória afektívneho filtra zároveň vysvetľuje, prečo je hudba takým účinným prostriedkom na učenie jazyka: keď sú žiaci uvoľnení a zapojení, jazyk si osvoja omnoho ľahšie (Good et al., 2015). Piesne znižujú úzkosť a zvyšujú motiváciu (Mullen, 2017), vďaka čomu sú mimoriadne vhodné pre mladších žiakov, ktorí profitujú z multisenzorického a hravého vzdelávacieho prostredia (Beaumont, 2022). Melodická repetícia zároveň podporuje spracovanie syntaxe a fonológie. Dizajnéri učebníc pre výučbu angličtiny ako cudzieho jazyka by preto mali do výučby cielene začleňovať piesne, ktoré sa zameriavajú práve na

tieto často náročné oblasti učenia sa jazyka (Florian & Black-Hawkins, 2011).

Piesne, rýmovačky a básničky vo výučbe jazykov predstavujú reálny kognitívny, emocionálny a sociálny prínos (Lubet, 2009). Nejde o doplnkové prvky, ale o učebné nástroje, ktoré využívajú prirodzené mechanizmy osvojovania si jazykov. Prostredníctvom nich sa deti zoznamujú so štruktúrou a rytmom jazyka. Krátke literárne žánre často obsahujú ustálené vetné vzorce (napr. otázky, zápor), ktoré slúžia ako modely interaktívnej komunikácie. Výber textov a metód by preto mal reflektovať základný princíp, že mladší žiaci najviac profitujú z aktivít založených na pohybe a zapojení viacerých zmyslov (Kivijärvi, & M. Rautiainen, 2021).

Prezentácia nového učiva by mala byť významovo prepojená so životom detí a riadiť sa zásadami učenia založeného na fungovaní mozgu (Gous-Kemp, 2013). Piesne túto funkciu plnia veľmi dobre, keďže evokujú známe skúsenosti a emócie a zároveň sprostredkujú kultúrny kontext. Ak sú piesne a riekanky doplnené o pohyb (aktivity TPR – *Total Physical Response*), predstavujú dynamický a stabilný zmyslový input, ktorý urýchľuje zapamätanie učiva (Garcia & Wei, 2014).

Nedávny výskum (Pino et al., 2023) zdôrazňuje súvislosť medzi hudbou a jazykovým rozvojom detí, pričom poukazuje na spoločné neurónové mechanizmy a hodnotu včasného kontaktu s hudbou. Vedci zdôrazňujú úlohu hudby pri podpore rôznych aspektov vývinu dieťaťa, čo môže významne prispieť k rozvoju komunikačných zručností každého dieťaťa. Vnímanie rytmu sa spája s rozvojom gramatickej kompetencie, zatiaľ čo melódia napomáha porozumeniu prozódii a emócií. Tieto zistenia podporujú začlenenie hudobných aktivít do výučby jazyka najmä pre žiakov s odlišnými kognitívnymi potrebami a zároveň podporujú kultúrne citlivý výber piesní. Takéto prístupy nielen zlepšujú vzdelávacie výsledky, ale aj posilňujú kultúrnu identitu všetkých žiakov a robia z triedy inkluzívnejší priestor.

2 CIELE

Cieľom nášho kvantitatívno-kvalitatívneho výskumu bolo zistiť, nakoľko sa interdisciplinárne teoretické poznatky z oblasti neurovied, pedagogiky a muzikológie o možnom využití hudobných a rytmických žánrov pre efektívnejšie osvojovanie si cudzích jazykov premietajú do výučby cudzích jazykov v primárnom vzdelávaní. Boli stanovené nasledujúce

parciálne ciele: zistiť, nakoľko sú učitelia oboznámení so zisteniami interdisciplinárnych výskumov v zmienenej oblasti a do akej miery ich implementujú vo svojej praxi, konkrétne nakoľko účelne, zámerne a informovane využívajú rôzne hudobné a rytmické žánre (napr. piesne, rýmovačky) vo vyučovaní cudzích jazykov u mladších žiakov v základných školách v SR, tiež či ich pokladajú za vhodný nástroj pre vytváranie inkluzívnejšieho prostredia jazykovej triedy. Súčasťou výskumu malo byť aj zisťovanie, nakoľko sa táto interdisciplinárna problematika odráža aj v súčasných učebniciach cudzieho jazyka (konkrétne anglického) v primárnom vzdelávaní.

3 METÓDY

Za účelom získania dát boli využité tri výskumné metódy: (1) online dotazníky, ktoré anonymne vyplnilo N=374 učiteľov jazykov 1. – 4. ročníka základných škôl (obsahovali zatvorené aj otvorené otázky), (2) štruktúrované rozhovory s učiteľmi 1. – 4. ročníka (N=25), (3) obsahová analýza 5 sád učebníc anglického jazyka pre tento vek detí, v súčasnosti distribuovaných na trhu s učebnicami v SR.

Respondentmi boli učitelia ročníkov 1.-4., zastupujúcimi všetky vekové kategórie a regióny Slovenska, školy v mestách aj na vidieku, bežné školy aj školy zamerané na jazykové vzdelávanie, školy štátne, súkromné aj cirkevné. Získavaniu dát predchádzalo oboznámenie účastníkov s cieľom výskumu a obdržanie ich informovaného súhlasu. Respondenti boli vyzvaní, aby svoje odpovede na otvorené otázky čo najviac rozvinuli, aby bolo možné vykonať zmysluplnú analýzu. V niekoľkých otázkach sa učitelia vyjadrovali aj k postojom žiakov a rodičov k predmetnej oblasti. Získané odpovede boli analyzované pomocou tematickej analýzy a metódou logickej syntézy zhrnuté do podoby odporúčaní. Prevažná väčšina účastníkov (92 %) boli ženy, čo odráža demografickú realitu primárneho školstva. Vek respondentov sa pohyboval od 26 do 53 rokov, pričom najviac (44 %) bolo vo veku 37-39 rokov. Dĺžka ich pedagogickej praxe sa pohybovala od 2 do 25 rokov. Až 48 % respondentov má okrem intaktných žiakov vo svojich triedach aj žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, 16 % intelektovo nadaných žiakov a 32 % z nich aj žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

4 VÝSLEDKY

Výsledky dát získaných pomocou metódy č. 1 a 2 odhalili, že učitelia široko oceňujú piesne, rýmovačky, riekanky ako účinné nástroje vo

výučbe jazykov mladších žiakov práve kvôli ich motivačnému, vzdelávaciemu a emocionálnemu prínosu – využíva ich až 88 % učiteľov primárneho vzdelávania na hodinách materinského jazyka a 52 % na hodinách cudzieho jazyka.

Tieto aktivity aktivizujú žiakov, podporujú zapamätanie slovnej zásoby a gramatiky a vytvárajú pozitívnu, uvoľnenú atmosféru v triede. Ich rytmická a opakujúca sa povaha napomáha krátkodobému aj dlhodobému učeniu, zatiaľ čo ich kultúrny obsah prehľbuje vzťah žiakov k jazyku. Pozitívne rozvíjajú aj žiacke schopnosti tímovej práce. Piesne a riekanky pochádzajúce z cieľovej jazykovej kultúry učiteľa často prispôbujú jazykovej úrovni žiakov (napr. učia len 1 verš). Deti reagujú na tieto aktivity reagujú pozitívne. Hoci príprava učiteľov na ich efektívne využitie môže náročná, celkové vnímanie ich dopadu na učenie učiteľmi je veľmi pozitívne.

Učitelia jednohlasne potvrdili, že piesne, rýmy a riekanky podporujú zapamätávanie slovnej zásoby a jazykových štruktúr, komunikačných zručností a rytmického čítania žiakov. Viacerí pozorovali, že deti si dokážu nové výrazy zapamätať jednoduchšie, keď sú predstavené v melodickej alebo rytmickej forme. Použitie týchto žánrov bolo tiež vnímané ako účinný nástroj na zlepšovanie porozumenia, výslovnosti a artikulácie slovnej zásoby. Respondenti ich charakterizovali ako nástroje pre obohatenie vyučovania, zlepšenie nálady a upevnenie vzťahu učiteľ–žiak. Podporujú sociálne väzby, kolektívne zosúladenie žiakov, triednu dynamiku. Ich používanie povzbudzuje aj introvertných žiakov k aktívnej účasti, keďže kolektívne opakovanie vytvára prostredie s nižším tlakom na výkon a vyšším potenciálom hry a zábavy. Celkovo teda predstavujú prirodzenú, praktickú a príjemnú stratégiu na podporu kognitívneho aj emocionálneho učenia jazykov mladšími žiakmi.

Učitelia uviedli využívanie týchto aktivít rôznorodými a zámernými spôsobmi – predovšetkým na podporu rozvoja slovnej zásoby, upevnenie gramatických štruktúr a vytvorenie zaujímavých triednych rutín. Osvedčili sa najmä pri uvádzaní nových tém, ako je napríklad počasie či denné rutiny. Bežne sa na začiatku hodiny používajú v zmysle rozcvičky s cieľom aktivovať pozornosť žiakov a pripraviť vhodné prostredie pre učenie sa jazyka, či už pred písaním alebo čítaním, pretože pomáhajú žiakom sústrediť sa a plynule prejsť do hlavnej časti hodiny. Niektorí respondenti ich využívajú ako prechod medzi aktivitami alebo pre relaxáciu a opätovné motivovanie žiakov. Ďalej ich využívajú systematicky pri jednotlivých tematických celkoch, vystúpeniach pre

verejnosc' či projektoch, ale aj tvorivo v domácich úlohách. Obzvlášť vhodné sú v záverečnej fáze upevňovania učiva prostredníctvom rytmu a opakovania.

Niektorí učitelia zdôrazňovali, že piesne využívajú aj v emocionálne náročných momentoch – napríklad keď sú deti v zlej nálade alebo prežívajú napätie, pretože pôsobia ako prostriedok na zmiernenie stresu a zlepšenie nálady. Keď majú žiaci príležitosť prezentovať nový jazyk, napr. cez piesne či riekanky v rôznych školských podujatiach, posilňuje to ich sebedovomie a podporuje motiváciu.

Respondenti tiež upozornili na dôležitosť kultúrneho obsahu – napríklad na zaradenie prvkov, ktoré sú spočiatku známe možno len určitým jazykovým menšinám a pre nadobudnutie interkultúrneho uvedomenia ostatných žiakov.

Výskum tiež poodhalil aj preferencie mladších žiakov samotných, ktorí významne oceňovali schopnosť učiteľov integrovať do vyučovania hudobno-rytmické aktivity – predovšetkým piesne, príbehy a pohybové aktivity. Deti s obľubou počúvajú a opakujú rytmické a melodické zvuky, najmä tie, ktoré sa rýmujú. Riekanky, básne a piesne prinášajú obohacujúce zážitky aj v prípadoch, keď dieťa nerozumie každému slovu (napr. uspávanky či riekanky často obsahujú nezmyselné alebo čisto zvukovo motivované prvky). Ich edukačná hodnota spočíva v rytme a fonetickej hre, ktorá priťahuje detskú pozornosť viac než logický obsah ich textu. Žiaci reagujú na piesne a básničky s nadšením, radosťou a zvýšenou angažovanosťou. Učitelia pozorovali, že žiaci sa počas ich aplikovania často usmievajú, prejavujú živý záujem o tému a stávajú sa aktívnejšími a ochotnejšími pracovať. K aktivitám sa radi pridávajú aj tí, čo majú rečové problémy či pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia; zvyšujú ich sebadôveru a pocit prijatia. Tieto aktivity si žiaci často žiadajú, pretože majú k nim silný emocionálny a motivačný vzťah. Občas dokonca deti pokračovali v spievaní rýmovačiek alebo piesní aj ďalej počas vyučovania. Učitelia pracujúci so žiakmi z marginalizovaných skupín (sociálne alebo jazykovo) obzvlášť zdôrazňovali hodnotu týchto nástrojov pri aktivizácii a kultúrnom scitlivovaní detí. Začlenenie týchto žánrov v nižších ročníkoch podporuje vnímanie adekvátnej rutiny a plnenie potreby pozitívnej atmosféry pri učení, zlepšuje náladu v triede, podnecuje zvedavosť a hlbšie vnorenie sa do obsahu počutého textu.

Z výsledkov nášho empirického výskumu vyplýva, že tieto druhy multisenzorických aktivít uplatnené našou vzorkou respondentov podporujú inklúziu, zapojenie a radosť, a to aj znevýhodnených, tichších

alebo ŠVVP žiakov. Dajú sa prispôbiť rôznym vzdelávacím potrebám úpravou tempa práce, zjednodušením textov či použitím gest alebo podpory rovesníkov. Celkovo podporujú kognitívny, komunikačný a sociálno-emocionálny rozvoj pútavým a inkluzívnym spôsobom.

Analýza učebných materiálov (metóda č.3) potvrdila, že súčasní autori učebníc využívajú vyššie zmienené interdisciplinárne vedecké východiská a stavajú na vedeckých základoch lingvodidaktiky, teda na fakte, že mladší žiaci si efektívne osvojujú jazyk počúvaním a následne používaním nových jazykových štruktúr a lexikálnych jednotiek v zvukovej alebo rytmickej forme. Tento prístup sa vo všetkých skúmaných sériách preukázal ako podnetný a efektívny. Všetky skúmané učebnice pravidelne, takmer v každej lekcii, využívajú piesne, rytmické básne alebo riekanky, čo dokazuje, že práca s detskou literatúrou spätou s rytmom sa stáva nevyhnutnou súčasťou výučby mladších žiakov. Ich analýza poukázala na potenciál využitia týchto žánrov pri učení sa cudzieho jazyka deťmi, orientujú sa na zapamätávanie, výslovnosť, motiváciu a kultúrne uvedomenie.

Z našich výskumov vyplýva niekoľko praktických návrhov pre učiteľov jazykov:

- používať multisenzorické aktivity: a) kombinovať hudbu s pohybom (napr. tleskanie, tanec, posunková reč); b) umožniť vyjadriť ich obsah aj ilustráciami či dramatizáciou, a tým podporiť vizuálne a kinestetické učenie sa žiakov;
- využívať kultúrne a obsahovo rôznorodé hudobno-rytmické aktivity z rôznych jazykov a kultúrnych prostredí, čo vytvorí kultúrne inkluzívnejšie prostredie; tiež diskusie o tradíciách, sviatkoch a bežnom živote v rôznych kultúrach;
- pestovať fonologické povedomie prostredníctvom rýmov: používať riekanky, popevky, rýmy a pod. na precvičovanie rýmovania, segmentácie a spájania hlások; b) v prípade problémových čitateľov alebo žiakov s dyslexiou môže opakovanie a rytmus zlepšiť uchovávanie a podporiť dekódovacie zručnosti;
- podporovať všetkých žiakov, vrátane nadaných detí a detí so ŠVVP, napríklad zjednodušením textov a vytváraním alternatívnych úloh spojených s hudobnými aktivitami prispôbenými všetkým žiakom.

Rýmovačky a piesne majú významný potenciál v podpore inkluzívneho vyučovania cudzích jazykov pre mladších žiakov. Podporujú kognitívne, emocionálne a sociálne aspekty učenia, čo z nich robí ideálne nástroje pre rôzne vzdelávacie prostredia. Hoci sú ich výhody zrejmé, na to, aby sa

tento potenciál dôsledne pretavil do školskej praxe, je nevyhnutné cielené vzdelávanie učiteľov a študentov učiteľstva, založené na najnovších interdisciplinárnych výskumoch.

ZÁVER

Výsledky nášho výskumu ukazujú, že efektívnejšia výučba jazykov je založená na tvorivej syntéze poznatkov z viacerých odborov: z neurovied získava informácie o mozgových procesoch pri učení sa, z pedagogiky usmernenia o individuálnom prístupe k žiakom, z muzikológie stratégie hudobnej a rytmickej aktivácie, z kultúrnych štúdií kultúrne relevantné obsahy. Až na tejto báze vzniká metodika jazykového vyučovania - adaptabilná, podnetná, rešpektujúca individualitu žiaka.

Poukázali sme na fakt, že hudobné a rytmické aktivity zohrávajú vo výučbe jazykov mladších žiakov dôležitú úlohu z hľadiska motivácie, pamäti aj emocionálnej angažovanosti. Podľa učiteľov tieto nástroje zvyšujú záujem detí o učenie, uvoľňujú atmosféru v triede a posilňujú pozitívne vzťahy medzi učiteľom a žiakmi. Vďaka rytmickej a melodickej povahe podporujú zapamätanie slovnej zásoby, gramatických štruktúr i výslovnosti, a zároveň stimulujú koncentráciu a rečové zručnosti. Sú tiež vhodné ako rozcvičky na začiatku hodiny, relaxácia, prechod medzi aktivitami či ako prostriedok na oživenie výučby, čím prispievajú k celkovej dynamike a plynulosti vyučovania. Osvojovanie si jazyka sa zlepšuje, keď učiteľ používa cudzí jazyk s deťmi pri prirodzených činnostiach, najmä prostredníctvom hier, riekaniek, piesní a príbehov (Straková, 2021). Vyučovanie by malo byť v podstate akousi „hrou s jazykom“ a „hrou v jazyku“. Tento spôsob učenia je navyše prístupný aj pre žiakov so slabšími jazykovými predpokladmi alebo špeciálnymi potrebami, pretože vytvára inkluzívne, menej stresujúce prostredie a podporuje sociálnu interakciu. Nezanedbateľný je aj kultúrny rozmer týchto aktivít. Sprostredkujú jazyk nielen ako systém, ale aj ako nositeľa kultúrnych hodnôt, čo zvyšuje porozumenie a rešpekt k odlišnostiam. Zároveň pomáhajú budovať mosty medzi žiakmi rôzneho pôvodu. Vďaka svojej flexibilitě ich možno prispôbiť rôznej jazykovej úrovni žiakov, meniť tempo, dopĺňať gestá či vizuálne pomôcky a využívať ich aj v iných predmetoch. Vďaka ich prirodzenej repetitívnosti a emocionalite sa stávajú efektívnym nástrojom aktivácie mozgu, prepojenia oboch hemisfér a posilnenia sociálnej kohézie v triede. Interdisciplinárny výskum, ktorý vznikol ako prienik meurovied, muzikológie a lingvodidaktiky ukázal, že rytmus a melódia napomáhajú

ako osvojeniu si gramatiky a slovnej zásoby, tak aj fonologickému uvedomovaniu, interkultúrnemu povedomiu a inklúzii v triedach.

LITERATÚRA

- BEAUMONT, N. E. 2022. Poetry and Motion: Rhythm, Rhyme and Embodiment as Oral Literacy Pedagogy for Young Additional Language Learners. In *Educational Sciences*, s. 905. <https://10.3390/educsci12120905>.
- BRIDLE, H., VRIELING, A., CARDILLO, M., ARAYA, Y., HINOJOSA, L. 2013. Preparing for an interdisciplinary future: A perspective from early-career researchers. In *Futures*, č. 53, s. 22–32.
- BRYANT, P., MACLEAN, M., BRADLEY, L. 1990. Rhyme, Language, and Children's Reading. In *Applied Psycholinguistics*, roč. 11, s. 237–252.
- CARR, G., LOUCKS, D. P., BLÖSCHL, B. 2018. Gaining insight into interdisciplinary research and education programmes: A framework for evaluation. In *Research Policy*, roč. 47, č. 1, s. 35–48.
- DARBELLAY, F. 2015. Rethinking inter- and transdisciplinarity: Undisciplined knowledge and the emergence of a new thought style. In *Futures*, roč. 65, s. 163–174.
- FLORIAN, F., BLACK-HAWKINS, K. 2011. Exploring inclusive pedagogy. In *British Educational Research Journal*, roč. 37, č. 5, s. 813–828.
- GARCIA, O., WEI, L. 2014. *Translanguaging: Language, Bilingualism and Education*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137385765>.
- GIBBONS, M., LIMOGES, C., NOWOTNY, H., SCHWARZMAN, S., SCOTT, P., TROW, M. 1994. *The new production of knowledge: the dynamics of science and research in contemporary societies*. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.
- GOOD, A., RUSSO, F., SULLIVAN, J. 2015. The Efficacy of Singing in Foreign-Language Learning. In *Psychology of Music*, roč. 43, č. 5, s. 627–640, 2015. <https://doi.org/10.1177/0305735614528833>.
- GOUS-KEMP, C. 2013. The Creative Use of Music in Inclusive Education: Bringing Harmony to the Classroom. In *Education as Change*, roč. 18, č. 1, s. 191–206.
- GRAYBILL, J. K., DOOLING, S., SHANDAS, V., WITHEY, J., GREVE, A., SIMON, G. L. 2006. A rough guide to interdisciplinarity: graduate student perspectives. In *Bioscience*, roč. 56, č. 9, s. 757–763.

- HANESOVÁ, D., KOVÁCS, J., SIMANOVÁ, L., LYNCH, Z., LIPÁROVÁ, L. 2024. *Jazyky hravo a zmysluplne*. Banská Bystrica: Belianum. ISBN 978-80-557-2184-2.
- HICKS, C. C., FITZSIMMONS, C., POLUNIN, N. V. C. 2010. Interdisciplinarity in the environmental sciences: barriers and frontiers. In *Environmental Conservation*, roč. 37, č. 4, s. 464–477.
- HOWARD, K. B. 2023. Supporting Learners with Special Educational Needs and Disabilities in the Foreign Languages Classroom. In *Support for Learning*, roč. 38, č. 3, s. 154-161, 2023.
- HUUTONIEMI K., THOMPSON KLEIN, J., BRUUN, H., HUKKINEN, J. 2010. Analyzing interdisciplinarity: Typology and indicators. In *Research Policy*, roč. 39, č. 1, s. 79–88.
- KIVIJÄRVI, M., RAUTIAINEN, M. 2021. *Music as an inclusion tool: Can primary school teachers use it effectively?* DergiPark.
- KRALOVA, Z., KAMENICKA, J., TIRPAKOVA, A. 2022. Positive emotional stimuli in teaching foreign language vocabulary. In *System*, roč.104, č. 2, s.1-12.
- LOJOVÁ, G. 2005. *Individuálne osobitosti pri učení sa cudzích jazykov*. Bratislava/Slovakia: Polygrafické stredisko Univerzity Komenského v Bratislave.
- LOJOVÁ, G. 2022. Možnosti skvalitňovania edukácie na báze poznatkov neurovied. In *Pedagogické rozhl'ady*, roč. 31, č. 4, s. 7-11.
- LUBET, A. 2009. The inclusion of music/the music of inclusion. In *International Journal of Inclusive Education*, roč. 13, č. 7, s. 727–739. <https://doi.org/10.1080/13603110903046010>
- MULLEN, G. 2017. More Than Words: Using Nursery Rhymes and Songs to Support Domains of Child Development. In *Journal of Childhood Studies*, roč. 42, č.2, s. 42-53.
- NISSANI, M. 1997. Ten cheers for interdisciplinarity: The case for interdisciplinary knowledge and research. In *The Social Science Journal*, roč. 34, č. 2, s. 201-216.
- PINO, M. Ch., GIANCOLA, M., D'AMICO, S. 2023. The Association between Music and Language in Children: A State-of-the-Art Review. In *Children*, roč. 10, s. 801. <http://doi.org.10.3390/children10050801>.
- RISAGER, K. 2007. *Language and Culture Pedagogy: From a National to a Transnational Paradigm*. Multilingual Matters.
- STRAKOVÁ, Z. 2021. *Meaningful Teaching of English and Content to Young Learners*. Prešov: PU v Prešove.

- STRAKOVÁ, Z., CIMERMANOVÁ, I. PETRASOVÁ, A., SEPEŠIOVÁ, M. 2023. *Critical Thinking Development: Application in Foreign Language Teaching and Teacher Education*. Hradec Králové: Nakladatelství Univerzity Hradec Králové
- UNESCO. 2009. *Policy Guidelines on Inclusion in Education*. Paris: UNESCO.
- VANČÍKOVÁ, K. 2024. *Inkluzívny prístup k učení cudzích jazykov*. Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.
- World Economic Forum. 2018. *The Future of Jobs Report*. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf
- YIAKOUMETTI, A. 2022. Teachers' language use in United Kingdom Chinese community schools: Implications for heritage-language education. In *Frontiers in Psychology*, roč. 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.899428>.

Afiliácia:

Príspevok je parciálnym výstupom grantovej úlohy APVV-22-0450 (Program rozvoja jazykových spôsobilostí detí s odlišným materinským jazykom v slovenskom jazyku - tvorba a overovanie).

KONTAKT:

Prof. PaedDr. Dana Hanesová, PhD.

Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a andragogiky

Ružová 13, 974 11 Banská Bystrica

dana.hanesova@umb.sk

PREMENY POZNANIA MOST MEDZI VEDAMI I.

Editori

PaedDr. Monika HOMOLOVÁ, PhD.

PaedDr. Beáta POŠTEKOVÁ, PhD.

Recenzenti

doc. PaedDr. Ján GALLO, PhD.

doc. PhDr. Mgr. Ladislav ZAPLETAL, CSc., MBA

Vydanie: Prvé

Rok vydania: 2025

Rozsah (AH): 470 strán (25,63 AH)

Vydavateľstvo

VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku

Hrabovská cesta 5512/1A

034 01 Ružomberok

<http://ku.sk>, verbum@ku.sk

ISBN 978-80-561-1192-5

ISBN 978-80-561-1192-5

9 788056 111925